

Guía Docente

Guía Docente				
Datos Identificativos				2022/23
Asignatura (*)	Procesos e Estratexias en Fotografía e Arte Contemporánea		Código	652534014
Titulación	Mestrado Universitario en Investigación e Innovación en Didácticas Específicas para Educación Infantil e Primaria			
Descriptor				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuatrimestre	Primeiro	Optativa	3
Idioma	Castelán			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Didácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación			
Coordinación	Capelo Álvarez, Silvia	Correo electrónico	silvia.capelo@udc.es	
Profesorado	Capelo Álvarez, Silvia	Correo electrónico	silvia.capelo@udc.es	
	Díaz Seoane, Ángeles		a.dseoane@udc.es	
Web				
Descrición xeral	Achegamento ao mundo da fotografía e arte contemporáneo como recurso para a decodificación e construción de discursos visuais que permitan desenvolver procesos artísticos de investigación en contextos educativos formais e non formais, adaptados ás diferentes etapas.			

Competencias do título

Código	Competencias do título
A1	E1 - Coñecer as bases teóricas do traballo interdisciplinar e identificar os seus centros de interese en contextos escolares e non escolares.
A2	E2 - Identificar e analizar criticamente propostas interdisciplinares no ámbito educativo.
A3	E3 - Diseñar, xustificar, organizar e avaliar de forma sistemática propostas interdisciplinares en distintos contextos educativos.
A4	E4 - Desenvolver a competencia lingüística en lingua estranxeira orientada cara á docencia nas áreas específicas.
A5	E5 - Adquirir unha formación metodolóxica para realizar investigacións educativas.
A6	E6 - Establecer os descritores xerais que caracterizan unha investigación: seleccionar, elaborar, tratar e interpretar os datos, e presentar os resultados de acordo cos propósitos da investigación.
A7	E7 - Capacidade de aplicar coñecementos teóricos relativos ás Didácticas Específicas, tanto á investigación como á innovación e a avaliación.
A8	E8 - Ser capaz de defender e argumentar de forma oral e escrita o traballo de investigación e/ou innovación realizado, utilizando no seu caso recursos audiovisuais de apoio.
A9	E9 - Ensañar e avaliar formulacións de ensino disciplinares ou interdisciplinares en contextos educativos reais, e promover propostas de mellora en relación cos resultados obtidos.
A10	E10 - Coñecer os fundamentos teóricos que sustentan a investigación e innovación no ámbito das Didácticas Específicas.
A11	E11 - Coñecer, comprender e utilizar a linguaxe científica e aplicalo correctamente nas distintas formas de expresión e comunicación.
A12	E12 - Identificar as principais liñas de investigación e innovación e a súa evolución nas Didácticas Específicas.
A13	E13 - Analizar e valorar criticamente investigacións e proxectos de innovación en ámbitos disciplinares específicos.
A14	E14 - Coñecer diferentes tipos de metodoloxía que se empregan na investigación educativa considerando a súa pertinencia para a resolución de problemas concretos.
A15	E15 - Identificar criterios de calidade e control tanto na investigación como na práctica docente, fomentando o espírito crítico, reflexivo e innovador.
A16	E16 - Diseñar, xustificar, organizar e avaliar propostas para a investigación e a innovación no ámbito das Didácticas Específicas.
A17	E17 - Seleccionar, adaptar e aplicar materiais e recursos TIC e doutra índole, para mellorar o ensino e aprendizaxe dos diferentes ámbitos disciplinares.
A18	E18 - Recoñecer a investigación e a innovación aplicada ás ciencias da educación como ferramenta continua de innovación e mellora educativa e social.
B1	CB6 - Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación.

B2	CB7 - Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornas novas ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
B3	CB8 - Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e enfrontarse á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
B4	CB9 - Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan a públicos especializados e non especializados dun modo claro e sen ambigüidades.
B5	CB10 - Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun modo que haberá de ser en gran medida autodirixido ou autónomo.
B6	G1 - Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
B7	G2 - Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
B8	G3 - Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
B9	G4 - Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
B10	G5 - Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
B11	G6 - Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
B12	G7 - Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
B13	G8 - Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
C1	T1 - Capacidade de análise e síntese.
C2	T2 - Capacidade de adaptación a situacións novas.
C3	T3 - Traballar de forma autónoma e con iniciativa.
C4	T4 - Traballar de forma colaborativa.
C5	T5 - Capacidade de organización e planificación en ámbitos educativos disciplinares e interdisciplinares.
C6	T6 - Capacidade de innovar (creatividade) dentro de contextos educativos escolares e non escolares.
C7	T7 - Comportarse con ética e responsabilidade social e ambiental como docente e/ou investigador.
C8	T8 - Ser capaz de comunicarse cos seus compañeiros, coa comunidade educativa e coa sociedade en xeral no ámbito das súas áreas de coñecemento.
C9	T9 - Incorporar as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, a análise de datos e a difusión e comunicación de resultados.
C10	T10 - Ter capacidade para actualizar os coñecementos, metodoloxías e estratexias na práctica docente.
C11	T11 - Capacidade para comprender o significado e aplicación da perspectiva de xénero nos distintos ámbitos de coñecemento e na práctica profesional co obxectivo de alcanzar unha sociedade máis xusta e igualitaria.
C12	T12 - Capacidade para comunicarse por oral e por escrito en lingua galega.
C13	T13 - Sustentabilidade e compromiso ambiental. Uso equitativo, responsable e eficiente dos recursos.

Resultados da aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título

Experimental e vivenciar procesos de aprendizaxe artística vinculados á fotografía e á arte contemporánea en diferentes contextos. - Aprender estratexias de ensino baseadas na sensibilidade estética e aplicalas a proxectos didácticos en artes visuais. - Contextualizar, analizar e observar diferentes exemplos de procesos e estratexias artísticas vinculados á ensino-aprendizaxe da fotografía e das artes visuais na contemporaneidade.	AM1	BM1	CM1
	AM2	BM2	CM2
	AM3	BM3	CM3
	AM4	BM4	CM4
	AM5	BM5	CM5
	AM6	BM6	CM6
	AM7	BM7	CM7
	AM8	BM8	CM8
	AM9	BM9	CM9
	AM10	BM10	CM10
	AM11	BM11	CM11
	AM12	BM12	CM12
	AM13	BM13	CM13
	AM14		
	AM15		
	AM16		
	AM17		
	AM18		

Contidos	
Temas	Subtemas
Procesos de aprendizaxe artístico vinculados a la fotografía y al arte contemporáneo en contextos educativos formales y no-formales.	Estratexias sensibles e relacionais en proxectos de investigación educativa baseados nas artes visuais
Sensibilidade, estética e prácticas actuais na didáctica das artes visuais na contemporaneidade.	A construción fotográfica como forma de pensamento, documentación e método de investigación en Educación artística
Estratexias de ensino-aprendizaxe para o desenvolvemento de procesos artísticos vinculados a proxectos artísticos e culturais.	Estruturas visuais en investigacións educativas baseadas nas artes visuais.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Lecturas	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 A12 A13 A14 A15 A16 A17 A18 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 C1 C2 C3 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	1	14	15

Investigación (Proxecto de investigación)	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 A12 A13 A14 A15 A16 A17 A18 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 C1 C2 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	20	40	60
Atención personalizada		0	0	0
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado				

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Lecturas	Realización de lecturas obrigatorias facilitadas polo profesor. Consistirán en artigos para reflexionar e debater en clase.
Investigación (Proxecto de investigación)	Desenvolvemento dun proxecto artográfico que se desenvolverá durante toda a materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Investigación (Proxecto de investigación)	Trátase de proxectos que serán supervisados polo equipo docente.
Lecturas	

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Investigación (Proxecto de investigación)	A1 A2 A3 A4 A5 A6 A7 A8 A9 A10 A11 A12 A13 A14 A15 A16 A17 A18 B1 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B11 B12 B13 C1 C2 C4 C5 C6 C7 C8 C9 C10 C11 C12 C13	Innovación e grao de implicación no desenvolvemento do proxecto proposto. Terase moi en conta o grao de síntesis das lecturas.	100

Observacións avaliación
Para o alumnado que posúa dispensa académica,realizarase un único proxecto a modo exame final, en vinculación coa bibliografía facilitada polo equipo docente.

Fontes de información

Bibliografía básica

AGRA PARDIÑAS, María Jesús; MESÍAS LEMA, José María (2007) *EspacioEducativo: Espacio Estimulante*. Santiago de Compostela: Centro Galego de ArteContemporánea y Universidade de Santiago.

BANKS, Marcus (2001) *Visual methods in social research*. London: Sage.

BANKS, Marcus; MORPHY H. (Eds.) (1999) *Rethinking Visual Anthropology*. NewHaven, Connecticut: Yale University Press.

BARONE, Tom (2006) *Arts-based educational research then, now, and later*. *Studies in Art Education*, 48(1),4-8.- (2008)How arts-based research can change minds. En M. Cahnmann-Taylor yR. Siegesmund (eds.) *Arts-based research in education: Foundations forpractice*. New York: Routledge. 28-49.

BARONE, Tom; EISNER, Elliot (1997). *Arts-Based educational research*. En RichardM. Jaeger (ed.) *Complementary Methods for Research in Education*. SecondEdition. Washington, D.C.: American Educational Research Association. 75?116.

BARONE, Tom; EISNER, Elliot (2006) *Arts-based Educational Research*. EnJudith L. Green, Gregory Camilli y Patricia B. Elmore (eds.) *Handbook ofComplementary Methods in Education Research*. New York: Laurence ElbraunAssociates. 95-109.

BATESON, Gregory; MEAD, Margaret (1942) *Balinese Character: A PhotographicAnalysis*. New York: New York Sciences Academy.

BAUDELAIRE, Ch. (1859, 10 de junio) *Sur la photographie*. *Salon de 1859.Révue Française*. Paris.- (1956) *The Modern Public and Photography*. En B. Newhall (ed.) *The art andScience of photography*. Century House: New York. 104-107.

BERGER, John; MOHR, Jean (2007) *Otra manera de contar*. Barcelona: GustavoGili.

BIGGS, Michael (2000) Editorial: the foundations of practice-basedresearch. *Working Papers in Art and Design*, 1.
http://sitem.herts.ac.uk/artdes_research/papers/wpades/vol1/vol1intro.html[05/09/2006].-(2003) *The Role of ?the Work? in Research*. PARIP, University of Bristol,UK.
<http://www.bris.ac.uk/parip/biggs.htm> [05/09/2006].

CAHNMANN-TAYLOR, Melisa; SIEGESMUND, Richard (eds.) (2008) *Arts-BasedResearch in Education. Foundations for Practice*. New York: Routledge.

COLE, Ardra L.; KNOWLES, J. Gary (2000) *Researching Teaching: Exploringprofessional development through reflexive inquiry*. New York: Allyn &Bacon.

COLE, Ardra L.; KNOWLES, J. Gary; GLENN, Lorri Neilsen; LUCIANI, Teresa C.(c. 2007) *The Art of Visual Inquiry*. Halifax, N.S.: Backalong Books and TheCentre for Arts-informed Research.

COLE, Ardra L.; KNOWLES, J. Gary; LUCIANI, Teresa C. (c. 2004) *Provoked byArt: Theorizing Arts-informed Research*. Halifax, N.S.: Backalong Books and TheCentre for Arts-informed Research.

COLE, Ardra L.; KNOWLES, J. Gary; PROMISLOW, Sara (c. 2008) *Creating scholaristiry: imagining the arts-informed theses or dissertation*. Halifax:Backalong Books y Centre for Arts-informed Research.

COLLIER, John Jr.; COLLIER, Malcolm (1967) *Visual anthropology: Photographyas a research method*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

CRUICKSHANK, I.; MASON, Rachel (2003) *Using photography in art educationresearch: A reflexive inquiry*. *Journal of Art and Design Education*, 22 (1)5?22.

DE LANGE, N.; MITCHELL, C.; STUART, J. (eds.) (2007) *Putting People in thePicture: Visual Methodologies for Social Change*. Amsterdam: Sense.

DEMOS, T. J. (ed.) (2006) *Vitamin Ph. New perspectives in photography*. NewYork: Phaidon.

DENZIN, N. K.; LINCOLN, Y. S. (Eds.) (2000) *Handbook of qualitativeresearch*. Thousand Oaks, California: Sage.

DEVEREAUX, Leslie; HILLMAN, Roger (1995) *Fields of Vision: Essays in FilmStudies, Visual Anthropology, and Photography*. Berkeley, CA: University ofCalifornia Press.

DIAMOND, C.; MULLEN, C (eds), (1999): *The Postmodern Educator: Arts-basedInquiries and Teacher Development*. Toronto: Peter Lang.

EISNER, Elliot W. (1981) *On the differences between Scientific and ArtisticApproaches to Qualitative Research*. *Review of Research in Visual ArtsEducation*, 13, 1-9. [Reimpreso en 2003 en *Visual Arts Research* 29(57) 5-11].-

(1997 a) *The promise and perils of alternative forms of data representation*.*Educational Researcher*, 26(6) 4-9.-- (2001) *Concerns and aspirations for qualitative research in the newmillennium*. *Qualitative research*, 1(2) 135-145.- (2006) *Does Arts-Based Research Have a Future?* *Studies in Art Education:A Journal of Issues and Research in Art Education*, 48(1) 9-18.- (2008 a) *Art and knowledge*. En J. Gary Knowles y Ardra L. Cole *Handbookof the Arts in qualitative research*. Londres: Sage. 3-12.- (2008 b) *Persistent tensions in arts-based research*. En M.Cahnmann-Taylor y R. Siegesmund (eds.) *Arts-Based Research in Education:Foundations for practice*. Routledge: New York.
<http://www.coe.uga.edu/quig/pdf/Eisner.pdf> [15/05/2009].

EISNER, Elliot W.; DAY, M. D. (eds.) (2004) *Handbook of Research and Policyin Art Education*. Nahwah, New Jersey: National Art Education Association yLawrence Erlbaun.

FOUCAULT, Michael (2009) *Las palabras y las cosas: una arqueología de lasciencias humanas*. Madrid: Siglo XXI.

GRADY, J. (2008) *Visual research at the crossroads*. *FQS Forum: QualitativeSocial Research*, 9: 3, art. 38.
<http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1173/2619>[05/05/2009].

GRAY, C.; MALINS, J. (2004) *Visualizing Research: A Guide to the ResearchProcess in Art and Design*. Ashgate: Aldershot.

HAMILTON, Peter (ed.) (2006) *Visual Research Methods*. London: Sage.

HANNULA, Mika; SUORANTA Juha; VADÉN, Tere (2005) *Artistic*

Research. Theories, Methods, and Practices. Göteborg: Finland och Göteborgs universitet. HARPER, Douglas (2002) Talking about pictures: a case for photoelicitation. *Visual Studies*, 17 (1) 13-26. DOI: 10.1080/1472586022013734. <http://www.nyu.edu/classes/bkg/methods/harper.pdf> [15/12/2008]. HERNÁNDEZ HERNÁNDEZ, Fernando (2008) La investigación basada en las artes. *Propuestas para repensar la investigación en educación*. *Educatio Siglo XXI*, 26, 85-118. HICKMAN, Richard (ed.) (2008) *Research in Art & Design Education. Issues and exemplars*. Bristol, UK: Intellect. IRWIN, Rita L. (2004) *A/r/tography. A Metonymic Métissage*. En Rita L. Irwin y Alex De Cosson (eds.) *A/R/Tography: Rendering Self Through Arts-Based Living Inquiry*. Vancouver: Pacific Educational. 27-38. IRWIN, Rita L.; COSSON, A. De (eds.) (2004) *A/R/Tography: Rendering Self Through Arts-Based Living Inquiry*. Vancouver: Pacific Educational. IRWIN, Rita L.; SPRINGGAY, Stephanie (2008) *A/r/tography as practice-based research*. En M. Cahnmann-Taylor y R. Siegesmund (eds.) *Arts-based research in education: Foundations for practice*, New York: Routledge. 103-124. KOBRE, Keneth (2000) *Photojournalism. The professionals? approach*. Boston: Focal. LANGER, Susanne (1966) *Los problemas del arte : diez conferencias filosóficas*. Buenos Aires: Infinito. MARSHALL, J. (2007) *Image as insight: Visual images in practice-based research*. *Studies in Art Education*, 49 (1) 23-41. MCNIFF, Shaun (1998) *Art-based Research*. London: Jessica Kingsley. (2008) *Arts-based research*. En J. Gary Knowles y Ardra L. Cole *Handbook of the Arts in qualitative research*. Londres: Sage. 29-40. MILLS, G. (2002) *Action research: A guide for the teacher researcher*. Upper Saddle River, N.J.: Merrill Prentice Hall. MITCHELL, Claudia; ALLNUTT, Susan (2008) *Photographs and/as Social Documentary*. En J. Gary Knowles y Ardra L. Cole *Handbook of the Arts in Qualitative Research*. Thousand Oaks, California: Sage. 251-263. MITCHELL, W. J. Thomas (1994) *Picture Theory*. Chicago: University of Chicago. MORAN, T. (1974) *The Photo Essay*, Paul Fusco & Will McBride, New York: T.Y. Crowell. NEILSEN, Lorry.; COLE, Ardra; KNOWLES, J. Gary; LUCIANI, T. (Eds.) (2003) *Provoked by Art: Theorizing Arts-informed Research*. Toronto: Backalong. PINK, Sarah (2005) *The future of Visual Anthropology: Engaging the Senses*. London: Routledge. (2007) *Doing visual ethnography: Images, media, and representation in research*. London: Sage. PRENDERGAST, Monica (2004) *Ekphrasis and inquiry: artful writing on arts-based topics in educational research*. Universidad de Victoria. USA. [http://64.233.161.104/search?q=cache:XgYfYXNBuFkJ:www3.educ.sfu.ca/conferences/ierg2004/uploads/33.doc+%22monica+prendergast%22+ekphrasis&hl=es\[03/02/2008\]](http://64.233.161.104/search?q=cache:XgYfYXNBuFkJ:www3.educ.sfu.ca/conferences/ierg2004/uploads/33.doc+%22monica+prendergast%22+ekphrasis&hl=es[03/02/2008]). PROSSER, John (2003) *Image-Based Research. A Sourcebook for Qualitative Researchers*. London & New York: Routledge y Falmer. Fontcuberta, J. (2013). *El beso de Judas: Fotografía y verdad*. España: Editorial Gustavo Gili. SL. Perez, D. (2004). *La certeza vulnerable: Cuerpo y fotografía en el siglo XXI*. Barcelona: G. Gili. Ribalta, J. (2004). *Efecto real: Debates posmodernos sobre fotografía*. Barcelona: G. Gili. Tagg, J., & Lera, A. F. (n.d.). *El peso de la representación: Ensayos sobre fotografías e historias*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili. Vilarinho, M. (1995). *A fotografia na arte contemporânea*. A Coruña: Centro Galego de Artes da Imaxe.

Bibliografía complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

Recoméndase o emprego de linguaxe inclusivo na realización dos traballos e propostas na aula, así como un esforzo extra na hora de búsqueda de referentes. Daranse claves dende a aula para poder realizalo. Débese facer un uso sustentable dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente de acordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías